

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Anayasa'nın 98, TBMM İçtüzüğü' nün 96. Maddeleri uyarınca Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Mehmet Özhaskeki tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

A.Tuncay ÖZKAN
İzmir Milletvekili

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi tarafından hazırlanan Gemi Söküm Faaliyetleri Ön Değerlendirme Raporunda;

"Gemi sökümü teknik veya ekonomik ömrünü tamamlamış ya da yasal sınırlamalar nedeniyle kullanılamaz hale gelmiş gemilerin parçalarına ayrılması işlemidir. Gemi sökümünden elde edilen malzemeler, yeni gemi yapımı ve hurdadan demir çelik üretiminde kullanılmaktadır. İzmir'de Aliağa'da gerçekleştirilen gemi sökümünün yarattığı çevre kirliliği ve işçi sağlığına yönelik oluşturduğu riskler bölge için ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir. Gerek mevcut tesislerde çalışma koşulları gerekse söküm için ithal edilen gemilerin içerdiği tehlikeli maddeler nedeni ile oluşan çevre kirliliği ve işçi sağlığına yönelik olumsuzluklar endişe verici boyutlara ulaşmıştır.

Kuito ve Ethane gemilerinde hukuki süreç devam ederken gemi söküm işlemleri tamamlanmıştır. Nae Sao Paulo gemisi ile ilgili Gemi Koordinasyon Grubu olarak uluslararası platformlarla birlikte verilen ortak mücadele sonucunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından verilen izinler kaldırılmış, gemi Brezilya Çevre Bakanlığı tarafından geri çağırılmıştır.

Ancak Aliağa Gemi Söküm Bölgesi'nde mevcut koşullarda gemi sökümü devam etmektedir. Geçmiş yıllarda Aliağa'da sökümü gerçekleştirilen Hollanda menşeli iki geminin notifikasyonun bulunmaması nedeni ile Hollanda'da açılan dava ile gemilerin Basel Sözleşmesi ve Avrupa Atık Sevkiyatı Yönetmeliği kapsamında bildirim prosedürlerinin ihlal edildiği ortaya çıkmıştır. Son günlerde İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG isimli tanker gemisinin Libya'nın Bingazi -Tobruk açıklarından yasal olmayan yöntemlerle çekiciler vasıtası ile alınarak, önce Mısır'ın İskenderiye Limanı'na söküme götürüldüğü, daha sonra çevre örgütlerinin ayaklanması ile söküm yapılamadığı ve Aliağa Limanı'na getirildiği, konuyla ilgili ticari usulsüzlük ve alacak nedeni ile hukuki süreç başlatıldığına dair haberler basında yer almıştır.

Aliağa'da söküm için gelen gemilerin isimleri değişse de gemilerin ülkeye giriş ve söküm süreçlerindeki usulsüzlükler, izin ve raporlardaki eksiklikler, uygunsuz çalışma şartları, yetersiz denetim ve alınmayan çevresel önlemler ile birlikte sorun büyümeye devam etmektedir. Türkiye'nin, en ilkel yöntemlerle gemi söküm işlemleri gerçekleştirilen Bangladeş, Hindistan ve

Pakistan'dan sonra 4. Sırada yerini alması ve her yıl artmakta olan atık ithalatı ise ayrıca sorgulanması gereken bir durumdur.

Gemi Geri Dönüşüm Tesislerinin tabi olduğu Avrupa Birliği Yasal Mevzuatı ile Türkiye'de uygulanan yasal mevzuat karşılaştırıldığı zaman Türkiye'deki yasal mevzuatın yetersiz kaldığı adeta gemi geri dönüşüm tesislerinin çevreyi ve doğayı katletmesinde bir sakınca olmadığı ve denetimlerin şeklen yapıldığı "kanun üstünde" bir bölge statüsü kazandığı görülmektedir. Yaşanan örnekler gemi sökümü ile ilgili işlemlerin yasal mevzuata uygun olarak gerçekleşmediğini, denetimlerin yetersiz kaldığını göstermektedir. Diğer taraftan Aliğa Gemi Söküm Bölgesi için tanımlanan muafiyetler ile gemi söküm faaliyetlerine özel bir statü getirilmesi kamusal denetimi zayıflatan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Basel Sözleşmesi ve Çevre Kanunu gereğince ithal edilerek sökümü gerçekleştirilecek gemilerin tehlikeli atıklardan arındırılmış olarak sökümü gerçekleştirilmelidir. İzin işlemleri sırasında sunulacak tehlikeli madde envanterleri, söküm planları, atık yönetim planları konusunda uzman olan personel tarafından titizlikle incelenmelidir.

Söküm için getirilen tüm gemilerin fiziki koşullarının sunulan belgelerle uyumlu olup olmadığını tespit edilmesi için konusunda uzman personel tarafından gerekli denetimler yapılmalıdır.

Türkiye bayraklı olan gemilerin sökümü sürecinde tehlikeli madde envanter raporları, söküm planları, atık yönetim planları, asbest ve radyoaktivite ile ilgili özel mevzuat kapsamında gerekli envanter ve ölçüm raporları istenmeli ve konusunda uzman olan personel tarafından titizlikle incelenmelidir.

Asbest içermesi halinde Asbestli Çalışmalarda Sağlık Ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik kapsamında gerekli önlemler alınmalıdır. Radyoaktivite ölçümleri yapılmalı, radyoaktivite tespiti halinde ilgili mevzuat kapsamında gerekli önlemler alınmalıdır.

İşçi sağlığı ve güvenliği ile ilgili İLO tarafından hazırlanan rehber dokümanlar ışığında ve yasal mevzuat kapsamında gerekli önlemler alınmalıdır.

Mevcut söküm yöntemi yerine kuru havuzda sökümüne geçiş için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Geçiş aşamasında sıvı atıkların ve atık suların tahliyesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Atıkların deniz kirliliğine neden olmaması için gerekli önlemler alınmalıdır. 10.09.2014 Tarih ve 29115 Sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe giren ÇEVRE İZİN VE LİSANS YÖNETMELİĞİ EK-2 Madde 8.1.2 Gemi geri dönüşüm tesisleri Çevreye kirletici etkisi olan işletmeler olarak tanımlanmakta ve Çevre Lisansı almaları gerektiğini belirtmektedir. Ancak 3 No ile belirtilen dipnotta "3: Gemi geri dönüşüm tesisleri, atık akümülatör ara depolama tesisleri ve ömrünü tamamlamış lastik ara depolama tesislerinin bu Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri söz konusu tesisler ile ilgili usul ve esasların yayımlanmasına müteakip başlatılacaktır." denilmektedir. Yönetmeliğin yayınlandığı 2014 yılından günümüze kadar ilgili usul ve esaslar yayınlanmayarak Gemi Geri Dönüşüm Tesislerinin denetimsiz ve kontrolsüz olarak çalışmalarına olanak sağlanmaktadır.

Gemi Geri Dönüşüm Tesislerinin gerçekleştirdiği faaliyetler dikkate alındığında; EK-1 "Çevreye kirletici etkisi yüksek düzeyde olan işletmeler" olarak tanımlanmalı ve denetim bu kapsamda yapılması uygun olacaktır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından; Gemi Geri Dönüşümü ile ilgili usul ve esaslar, tesislerin özellikleri, işletme koşulları, çevre kirliliği kapsamında alınması gereken önlemler, denetimi ile ilgili hususları içerecek şekilde uluslararası düzenlemelere uyumlu olarak yayınlanmalıdır." **tespitlere yer verilmiştir.**

Bu bilgiler doğrultusunda;

1. *İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG* adlı gemi ile ilgili Tehlikeli Madde Envanter Raporu bulunmakta mıdır?
2. *İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG* adlı geminin notifikasyon onayı var mıdır?
3. *İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG* adlı gemi Aliğa'ya gelmeden önce gas free belgesi sunulmuş mudur?
4. *İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG* adlı gemiye ilişkin söküm izni verilmiş midir?
5. *İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG* adlı gemi ile ilgili radyasyon ölçümü yapılmış mıdır? Sonuçları nelerdir?
6. *İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG* adlı gemide ham petrol ve kimyasal atık bulunduğu iddiaları doğru ise bunun miktarı nedir?
7. *İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG* adlı gemiye Şubat ayında Aliğa Gemi Söküm Bölgesi'ne yanaşma izni verildiği bilinmektedir. Şubat ayından bu yana gemi ile ilgili her hangi bir işlem yapılmış mıdır? İlgili mevzuat ve uygulama prosedürlerine göre hangi aşamada mıdır?
8. Geri dönüşüm ve atık bertaraf süreçlerine ilişkin planlar sunulmuş mudur?
9. Söküm işlemleri safhasında alınacak çevresel önlemler nelerdir?
10. İşçi sağlığı ve güvenliğine ilişkin önlemler nelerdir?